

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

-

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Fimea pitää tiedonhallintalain keskeisiä tavoitteita ja päämääriä kannatettavina. Nyt lausunnolla oleva hallituksen esitys tarvitsee kuitenkin vielä jatkotyöstämistä. Erityisesti Fimea kiinnittää huomiota luonnoksessa esitettyjen määrittelyjen, vaikutustenarvioinnin ja siirtymäaikojen uudelleen arvioimiseen ja tarkempaan määrittelyyn. Käsitteiden osalta Fimea kannustaisi vielä pohtimaan onko kaikin osin syytä muuttaa vakiintuneita ja tunnettuja käsitteitä.

Lisäksi Fimea haluaa ilmaista huolensa viranomaiselle tulevien velvoitteiden aiheuttamista mahdollisesti suuristakin kustannuksista.

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Lakiesitys sisältää uusia käsitteitä ja kuvauksia. Sekaannusten välttämiseksi ennen lain voimaantuloa tulisi muodostaa yhtenäiset määrittelyt keskeisistä käsitteistä ja kuvauksista. Uudiskäsitteet sekä muutettavat kuvaukset olisi myös hyvä peilata nykyisiin vakiintuneisiin käsitteisiin ja malleihin.

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Fimea kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksessa esitetään uusia tai tarkennettuja tehtäviä valtiovarainministeriölle ja kansallisarkistolle, minkä lisäksi ehdotetaan perustettavaksi uusi tiedonhallintalautakunta. Hallituksen esityksestä ei kuitenkaan käy täysin selvästi ilmi, miten vältetään näiden toimijoiden päällekkäiset tehtävät ja toimivalta. Epäselvyyksien välttämiseksi Fimea pitäisi hyvänä näiden toimijoiden tehtäväkenttien uudelleen arviointia.

Nyt lausunnolla olevassa lakiehdotuksessa on julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunnalle määritetty useita osa-alueita ja tehtäviä, jotka vaativat pysyvää asiantuntemusta ja joustavaa ja ketterää päätöksentekoa. Jos lautakunnan perustaminen katsotaan perustelluksi, pitää Fimea tärkeänä, että lautakunnan resursseista ja asiantuntemuksesta huolehditaan siten, ettei lautakunnan toiminta hidasta virastojen toimintaa ja romuta Kansallisarkiston hyvin toimivia viranomaisten ohjaus- ja neuvontapalveluja.

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Virastoilla on edelleen omia, omaan käyttötarkoitukseen räätälöityjä tietojärjestelmiä, jotka eivät täytä yhteen toimivuuden asettamia vaatimuksia. Tämän johdosta Fimea pitäisi parempana, että lain edellyttämien tietojärjestelmämuutoksien toteuttamisessa voitaisiin huomioida nykyjärjestelmien elinkaari ja kohdistaa velvoittavat muutokset ensisijaisesti tulevaisuudessa hankittaviin tai rakennettaviin järjestelmiin.

Lisäksi Fimea kiinnittää huomiota siihen, että viranomaisilla on käytössään myös merkittäviä Euroopan unionin puitteissa rakennettuja järjestelmiä, joiden tietosisällöstä, käytöstä, tietosuojasta yms. päätetään EU-tasolla. Näiden järjestelmien yhteensovittaminen kansallisten järjestelmien kanssa ei ole aina yksinkertaista.

Lakiehdotuksesta ei käy ilmi koskeeko sen 27 §, jossa säädettäisiin viranomaisen velvoitteesta säilyttää sille saapuvat ja viranomaisen laatimat asiakirjat vain sähköisessä muodossa sekä muuttaa muussa kuin sähköisessä muodossa saapuneet aineistot sähköiseen muotoon, myös viranomaisella jo olevia asiakirjoja vai vasta lain voimaantulon jälkeen vastaanotettavia asiakirjoja. Asiakirjojen sähköiseen muotoon muuttaminen ei ole aivan niin yksinkertaista kuin mitä luonnoksessa näytetään oletettavan; miten varmistetaan esimerkiksi asiakirjojen laatu sekä tietojen laajemman hyödyntämisen vaatima yhdenmukaisuus.

Lakiehdotuksessa esitettyjä kustannusarvioita Fimea pitää aliarvioituina ja toivoisi arvioiden pohjana olevien laskelmien sisällyttämistä hallituksen esitykseen.

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Ehdotuksen mukaan kansallisarkistoon siirretään vain pysyvästi säilytettävät aineistot. Tämä tarkoittaa viranomaisille sellaisten arkistointijärjestelmien rakentamista tai hankkimista, joilla voidaan varmistaa määräajan, mutta pitkään (esimerkiksi 50 vuotta) säilytettävien tietoaineistojen säilyttäminen. Fimea ehdottaa, että lakiehdotuksen jatkovalmistelun yhteydessä selvitetäisiin mahdollisuudet hyödyntää yhteiskäyttöisiä alustaratkaisuja tietojen pitkäaikaiseen säilyttämiseen. Erityisesti Valtori voisi tarjota merkittäviä synergiaetuja tuottamalla lain edellytykset täyttyviä palveluita ja ratkaisuja.

Lakiehdotuksen 32 §:n tarkoituksena on määritellä ne kriteerit, joilla säilytysajat määriteltäisiin julkisessa hallinnossa. Kukin tiedonhallintayksikkö määrittäisi säilytysajat näillä perusteilla. Fimea näkee yleisluonteisissa kriteereissä riskinä tulkinnanvaraisuuden, mikä voi johtaa hyvinkin ristiriitaisiin säilytyskäytäntöihin samankaltaisten asiakirjojen osalta. Toisaalta yleislain tasolla ei pystytä riittäväällä tarkkuudella huomioimaan eri substanssialojen mahdollisia erityisvaatimuksia.

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

14. Muut huomiot

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

-

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

-

Muuta huomioitavaa:

Fimea pitää luonnokseen sisältyviä siirtymäaikoja epärealistisina. Myös lakiehdotuksessa esitetyt arviot vaadittavista henkilötyövuosista, tietojärjestelmäkohtaisista kustannuksista sekä muista lakiehdotuksen toimeenpanosta aiheutuvista kustannuksista vaikuttavat alimitoitetuilta. Hallituksen esitykseen olisikin hyvä sisällyttää laskelmat joihin arviot perustuvat

Hyttinen Sanna
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea - Rajaniemi Sinikka,
Ylijohtaja; Kujala Sari, johtaja